

Geliefd kind van God

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Psalm 89, 1-38

2^e schriftlezing: Lukas 3, 21-38

Gemeente van Jezus Christus,

Een lange reeks van namen: de geslachtslijst van Jezus, beginnend bij Jozef en dan terug, steeds verder terug, de generaties door, tot aan Adam, de allereerste mens. Wat is de zin van zo'n geslachtsregister? Waarom neemt Lukas het op in zijn evangelie, zo vlak na dat indrukwekkende bericht van de geopende hemel bij de doop van Jezus? En waarom hebben wij ze gelezen, al die vreemde namen - slechts een enkeling die we kenden. Waarom slaan we dat niet gewoon over? En wat zag Arvo Pärt, componist van vooral religieuze werken, in dit geslachtsregister, dat hij het de moeite waard vond om het op muziek te zetten - het koorwerk ... *Which was the son of* ... geschreven in het jaar 2000. Wanneer je op Youtube naar reacties kijkt op dat werk van Arvo Pärt, dan lees je zinnen als 'Een belachelijk banale tekst uit de bijbel, die toch prachtig door Arvo Pärt op muziek is gezet.' Is dit werkelijk een belachelijk banale tekst?

Zou het kunnen zijn, dat we de betekenis van de geslachtslijst moeten zoeken in de psalm die we lezen, Psalm 89?

De psalm zingt over eeuwig durende liefde en trouw. Gods liefde en trouw jegens David, de koning, aan wie God een belofte had gedaan. De dynastie van David zou voortleven voor altijd. God noemt David in de psalm *mijn eerstgeborene*. God houdt van hem zoals een vader van zijn kind. Gods liefde zal hem blijvend vergezellen.

Wordt Jezus, bij zijn doop, door de stem uit de hemel *mijn geliefde zoon* genoemd, omdat hij een afstammeling is van David? Is dat wat Lucas duidelijk wil maken met zijn genealogie? Dit is de langverwachte zoon van David, aan wie God zijn liefde en trouw heeft toegezegd? 'Jij bent mijn zoon, de geliefde.'

Maar de geslachtslijst gaat nog verder terug. Tot aan Abraham, die ook ooit een stem hoorde - een stem die hem riep om op weg te gaan naar het land dat God - een hem tot dan toe onbekende God - hem wijzen zou; Abraham die de stamvader zou worden van een groot volk. Ook dit volk, deze nazaten van Abraham worden *Gods eersteling* genoemd. 'Israël is mijn zoon, mijn eerstgeborene. Laat mijn zoon gaan' - dit is wat Mozes namens God aan de farao van Egypte moet overbrengen (Exodus 4,22).

Wordt Jezus door de stem uit de hemel *mijn geliefde*

kind genoemd, omdat hij een nakomeling is van Abraham, afkomstig is uit het volk Israël, omdat hij een joodse man is?

Dit is wat de evangelist Mattheüs benadrukt in zijn genealogie. Zijn geslachtslijst begint bij Abraham en eindigt bij Jezus.

Maar de lijst van Lucas gaat nog verder terug. Tot aan Adam, hier *de zoon van God* genoemd. Adam, de eerste mens, die werd geschapen naar Gods beeld en gelijkenis.

Lucas, de evangelist die schrijft voor zowel joden als niet-joden, plaats Jezus hiermee in de mensengeschiedenis die breder is, veelomvattender, dan alleen van het joodse volk. Lucas plaatst Jezus in de geschiedenis van alle mensen, zowel joden als niet-joden, die immers allen (volgens het scheppingsverhaal) ontspruiten aan Adam - Adam die voortkomt uit God.

Wat Lucas wil zeggen met zijn geslachtslijst, pal achter het bericht van de geopende hemel, is dat het ieder mens, rechtens zijn of haar afkomst, gegeven kan zijn om een stem uit de hemel te horen die zegt: 'Jij bent mijn lieve kind. In jou vind ik vreugde.'

Ieder mens, met of zonder stamboom, gewenst of ongewenst, geadopteerd of eigen, onwettig of erkend - ieder menskind mag zich gewenst en geliefd weten door God en mag, vanuit die wetenschap, ook gaan leven en handelen als een door God bemind kind, dat soms weliswaar strijdt met God, zoals welhaast ieder kind met zijn of haar ouders strijdt, maar dat óók probeert te doen wat God van ons mensen vraagt.

De geschiedenis van ieder mens gaat terug tot God. Ieder mens is een door God geliefd menskind. Paradoxaal genoeg laat Lucas juist door middel van zijn stamboom zien, dat stambomen er eigenlijk niets toe doen.

Stambomen zijn er niet om je op te beroepen. Lucas maakt dit duidelijk (door middel van zijn stamboom) in aansluiting op Johannes de Doper, die ook verkondigt, dat je beroepen op een bijzondere afkomst, geen enkel krediet verschaft:

'Zeg niet meteen bij jezelf: "Wij hebben Abraham als vader"' houdt Johannes de menigte Judeeërs voor, die toegestroomd is om naar hem te komen luisteren. Johannes verkondigt, dat het erom gaat wat jij doet, hoe jij leeft, waarvoor jij kiest. De liefde die God

betoont aan zijn volk, zijn *geliefde zoon*, vraagt wel om een persoonlijk antwoord daarop, heel concrete daden van goedheid jegens God en je naaste.

Het ritueel waarmee Johannes zijn boodschap gepaard laat gaan, de onderdompeling in de Jordaan, benadrukt deze individuele keuze.

Hoe komt Johannes eigenlijk tot dit ritueel, onderdompeling in de Jordaan? Was het misschien een samenvoeging van twee bestaande gebruiken, de proselietendoop en het rituele bad - een samenvoeging van die twee tot een nieuw ritueel, een nieuwe lijfelijke geloofservaring?

Of er in Johannes' tijd al de proselietendoop bestond, is niet eens zeker. In latere tijd geldt in ieder geval, dat wanneer iemand uit de volken tot het Jodendom toe wil treden, er het ritueel van de onderdompeling is. Dan moet je, net als Israël ooit, ook als het ware door het water van de Rode Zee getrokken worden, dan moet je ook als het ware door de Jordaan waden om het beloofde land binnen te gaan. Heb je dat aan den lijve ondervonden, dan kun je bij het volk van Israël horen. Het bijzondere van Johannes is, dat hij vindt dat ook zijn joodse gehoor dit moet ondergaan. Het is niet genoeg, dat je voorouders deze redding hebben ervaren. Je moet het ook zelf aan den lijve ondervinden.

Zeker zit er bij Johannes' doop ook het element van reiniging in. Het Jodendom kent allerlei reinigingswetten. Als je ritueel onrein geworden bent, door het aanraken van iets of iemand die ritueel onrein is, dan kun je een ritueel bad nemen om weer schoon te worden. Maar wat kenmerkend voor Johannes is, dat hij niet op rituele reiniging, maar op ethische reiniging de nadruk legt. Boen en spoel de neiging tot egoïsme, hardvochtigheid of onverschilligheid van je af, zodat je gul en barmhartig en hulpvaardig kunt zijn.

Hoe dan ook ontstaan, hoe dan ook gevonden, de doop van Johannes heeft twee sterke betekenselementen: door God uit het water getrokken worden, gered worden tot een nieuw leven. En: helemaal schoon worden, van buiten en van binnen, om nieuw en schoon te gaan leven naar Gods bedoeling. Gered naar lijf en ziel. Schoon naar lijf en ziel, van binnen en van buiten.

Aan dit ritueel wil Jezus, als hij dertig jaar oud is, meedoen. Net als talloze anderen laat Jezus zich dopen. En als hij dan aan het bidden is, opent zich de hemel, daalt Gods Geest als een duif op hem neer en klinkt er een stem uit de hemel die zegt: 'Jij bent mijn geliefde kind, in jou vind ik vreugde.'

Een hoogst persoonlijke, diep ingrijpende, zeer bijzondere religieuze ervaring is het, die Jezus ten deel valt en waardoor hij zich door God geliefd én geroepen weet. Het markeert het begin van zijn optreden in het openbaar.

Hoogs persoonlijk en zeer bijzonder is deze ervaring,

maar niet exclusief. Niet uniek voor Jezus. Het is een ervaring die ook anderen gegund is, een besef dat ook anderen ten deel kan vallen, als een vreugdevolle golf of misschien anders, als een kalme onderstroom: dat er een Aanwezigheid is, voor wiens vriendelijk aangezicht wij mogen leven, die bevestigend het gelaat over ons doet lichten, die ons bemoedigt en inspireert om goed te zijn voor elkaar, voor de aarde en voor onszelf.

Wat Lukas vertelt met zijn genealogie, dat wij allen, net als Jezus, geliefde kinderen van God zijn en daarnaar mogen gaan leven, dat vertelt Jezus ook zelf. Bijvoorbeeld in de veldrede (een variant van de bergrede bij Matteüs), waar Jezus zijn volgelingen voorhoudt:

'Heb je vijanden lief, doe goed en leen geld aan anderen zonder iets terug te verwachten; dan zullen jullie rijkelijk worden beloond en kinderen van de Allerhoogste zijn, want ook hij is goed voor wie ondankbaar en kwaadwillig is. Wees barmhartig, zoals jullie Vader barmhartig is. (Lucas 6, 35-36)

Ja, die genealogie of welke geslachtslijst of stamboom dan ook - je kunt je er niet op voorstaan, je hoeft je er niet door achtergesteld te voelen als het gaat om de erkenning en bevestiging van je bestaan vanuit de hemel. In die zin doen stambomen er niet toe. Maar natuurlijk dóet het ertoe waar je vandaan komt, wie je ouders waren, of je dat überhaupt wel weet, wie je grootouders waren en zo verder.

Juist op een doopzondag als vandaag staan we erbij stil wat we van onze ouders en de generaties voor hen hebben meegekregen. Wat we daarvan willen overnemen en wat niet. Wat we voor willen leven aan onze kinderen of ruimer gezien, wat we door willen geven aan de volgende generaties. En natuurlijk doet het ertoe, wie Jezus' ouders waren, die hem hebben grootgebracht. En dat hij geboren werd als een joods kind, en opgroeide in het geloof van Israël.

In het koorwerk ... *Which was the son of* ... wordt de genealogie van Lukas gezongen als een levendig verhaal, de vrouwen zingen het de mannen toe en andersom. (Heel anders van toon dan de sonore of ijle klanken die we ook kennen van deze componist). Het klinkt een beetje als volksmuziek. Heel dat levendige mensenverhaal, met pieken en dalen, met versnellingen en vertraging eindigt dan tenslotte met Adam, *which was the son of GOD*. Als een apotheose. En met een plechtig *Amen* erachteraan.

Waar je vandaan komt maakt in de mensengeschiedenis veel uit. Maar het maakt je niets meer of minder geliefd door God.

En zo doet het er uiteindelijk ook niet toe of je wel of niet gedoopt bent. Het maakt je geen beter christen, geen geliefder kind van God.

Dopen is een belangrijk ritueel, ongetwijfeld. Het kan je er sterk bij bepalen, op het moment zelf, of bij de gedachtenis van de doop, als je een dooplid zingt of wanneer dan ook, dat er in je leven een hand is die je

redt, ogen die jou zien, een stem die je roept.

Maar ook zonder gedoopt te zijn kan dat besef je overkomen, als een stem uit de hemel, of een stem in je hart, of de stem van een mens die jou laat weten: je bent een geliefd kind van God.

Amen